

La Sociedad Autónoma de Mujeres, 1889, Barcelona

A la fi del segle XIX, es vivien moments de rebel·lia i agitació a Catalunya, i es va caracteritzar per una gran radicalització social i conflictivitat laboral. La patronal estrenyia encara més a lxs obrerxs, i aquestes responien amb vagues, motins i revoltes. De les seves denúncies per les condicions infrahumanes en el treball, demanaven pujades de salaris i reduccions de jornades. Les condicions de les obreres pel que fa als seus companys eren ben diferents. Durant el segle XIX i fins a principis del XX, el salari de les treballadores solia ser entre el 50% i el 60% inferior a la dels obrers. I si a la situació d'explotació laboral li sumem el rol que se'ls imposava tant per part de l'estat, com de l'església: la maternitat, la família i la cura de la llar, van ser les tasques exclusives de la condició de les dones. Aquesta "condició femenina" es mantindrà durant el segle XIX i bona part del segle XX. En definitiva, les dones no eren considerades com a éssers independents capaços de desenvolupar-se socialment, i menys políticament o cultural, i encara menys, que tinguessin la capacitat i la decisió de rebel·lar-se.

Però van ser moltes les que transgrediren aquestes normes i s'associaren per revolucionar l' "statu quo" de les classes dominants. Dones revolucionàries que ho tenien clar, calia interrelacionar l'atac en tots els fronts d'opressió; calia trencar fronteres.

La nostra Herstòria:

Acostumades al fet que la història oficial i legitimada pel poder hegemònic del moment ocult i silenciï les lluites i resistències de moltes, avui podem dir que l'ocultació té diverses cares: per ser dones, però sobretot, per ser incòmodes revolucionàries integrals, no reformistes. I nosaltres, com les gates, acostumades a veure en la foscor, vam aprendre a veure amb claredat el que ens oculten. Per tot això, veiem necessari i encoratjador recuperar la nostra memòria Herstòrica (les vivències i experiències d'elles). Rescatem del passat i de l'oblit, com a formes vàlides i legítimes, el seu accionar revolucionari per seguir clavant les nostres dents en la carn del patriarca i, així, alertar a les altres. Dones rebels, antecessores de la nostra lluita, les quals apostaven per: compartir coneixements, estratègies, creant xarxes, derrocant fronteres, fent realitat la solidaritat -sororitat necessària per a la resistència, auto-organitzant-se, autogestionant les seves vides, les cures i la cultura. Jugant-se la vida per la llibertat, formant barricades, i molt més... Dones que van participar en la lluita per una societat lliure, des d'una perspectiva internacionalista, anarquista, feminista, anticlerical, antimilitarista, antiimperialista, anarcosindicalista.

Personalment vull ressaltar la dificultat a l'hora de trobar informació sobre les nostres pioneres revolucionàries i destacar la recerca d'Ana Muiña, "Rebeldes Periféricas del siglo XIX", de la qual he extret informació sobre la Sociedad Autónoma de Mujeres de Barcelona, i dades sobre la vida de Teresa Claramunt.

Teresa Claramunt (1862-1921), pionera revolucionària del segle XIX i inicis del segle XX, anarcosindicalista i feminista. Obrera tèxtil des de nena, amb 21 anys encapçala la Vaga General a Sabadell, "la vaga de les set setmanes", per les 10 hores laborals del moment, 1883. Això marcarà el que serà l'inici d'una vida lliurada a la lluita per una societat justa, igualitària i lliure. En aquesta època ja pertanyia a la Federació de Treballadors de la Regió Espanyola de la Primera Internacional. La seva formació autodidacta la va fer ser una excel·lent comunicadora, i també, com moltes altres, va col·laborar amb la premsa obrera i llibertària al llarg de la seva vida, publicant nombrosos articles a: *La Huelga General*, *El Productor*, *El Rebelde*, *La Revista Blanca*, *Solidaridad Obrera*, *Tierra y Libertad*, i també en una revista àcrata anglesa: *Freedom*, entre d'altres. De les seves obres, el seu llibre més conegut es publicarà l'any 1905 amb el títol *La mujer: consideraciones generales sobre su estado ante las prerrogativas del hombre*. També va escriure una obra teatral, *El mundo que muere y el mundo que nace*, l'any 1896. L'any 1883, després del judici que va condemnar a setze dones obreres anarcofeministes, a causa de les agressions a les esquiroles per no secundar la vaga de teixidores del poble del Carme (prop d'Igualada), i la posterior mort d'una d'elles en sortir de la presó, Teresa Claramunt, l'any 1884 crea

amb Gertrudis Frau i Federaci3n L3pez Montenegro, la Secci3 V3ria de Treballadores Anarco-col·lectivistes de Sabadell , per donar suport organitzatiu a les teixidores del Carme. Aquesta primera secci3 sindical per i per a dones no admetia la tutela masculina. Elles van ajuntar els seus esforços per alfabetitzar a les afiliades i per debatre sobre el control de la natalitat i la sexualitat, per deixar de ser, carn de plaer, sortir de la reclusi3 reproductiva i sumar-se a la Revoluci3 Sexual que s'expandia per Europa.

L'any 1889 a Barcelona, Teresa Claramunt als seus 27 anys d'edat, al costat de la espiritista Am3lia Domingo Soler, i la ma3ona i lliurepensadora 3ngeles L3pez d'Ayala, decideixen formar el que avui podr3em anomenar el primer grup feminista i anarquista que es coneix, La Sociedad Aut3noma de Mujeres (experi3ncia pilot per als moviments aut3noms de 1980). Conscients que l'alliberament de la dona o, com es denominava en l'3poca, l'emancipaci3 de les dones, nom3s podia venir de la m3 d'elles mateixes, veien imprescindible la creaci3 d'un espai propi, tant f3sic com psicol3gic per desenvolupar l'autonomia necess3ria per al seu alliberament. Un espai autogestionat, on l'intercanvi de coneixement i el suport mutu eren la base tant per cobrir necessitats b3siques com tenir un sostre, aprendre a llegir i a escriure (ja que l'3ndex d'analfabetisme era molt alt en general i, en particular, entre les dones, m3s del 80%), com per poder debatre sobre temes pol3tics, laborals i socials, a m3s de la necessitat de fomentar i expandir una cultura popular (de i per al poble).

Aquesta organitzaci3 feminista estava situada al popular i artes3 barri del Raval. Primer va tenir seu al carrer de la Cadena i posteriorment es va traslladar al carrer Ferlandina n3 20. Les activitats de l'Aut3noma s3n pioneres i actuals. Organitzaven actes recreatius i esportius, vetllades de car3cter cultural i debats sobre temes pol3tics i socials, posant l'accent en el paper de la fam3lia com a espai de dominaci3 cap a les dones, a les quals qualificaven com a serves, objecte o m3quines. En oposici3 al matrimoni burg3s, parlaven de les unions lliures basades en l'amor, la igualtat, la llibertat i el gaudi. Un dels projectes m3s destacats de la Sociedad Aut3noma de i per a dones 3s que van posar en funcionament les primeres cases d'acollida per a dones sense mitjans econ3mics (dones sense sostre, prostitutes...). En aquestes cases podien tenir un sostre, combatre l'analfabetisme i formar-se per trobar una feina. En paral·lel, funden la primera escola laica i gratu3ta (foment de la Instrucci3 Lliure) per a les obreres sense recursos econ3mics. Com deia Teresa Claramunt : "L'educaci3 3s, probablement, la condici3 pr3via m3s important per a l'alliberament de la dona, ja que la ignor3ncia 3s un mitj3 tant per tenir-la sotmesa com per justificar la seva submissi3".

Aquest col·lectiu de dones va aportar, amb les seves activitats quotidianes, la base imprescindible de com entenien el concepte de feminisme social i pol3tic que es comen3ava a formular en aquells moments. Concretament, consideraven impossible separar els problemes de les dones dels problemes socials i pol3tics i insistien a crear la germanor i la solidaritat entre dones amb la intenci3 d'eliminar la rivalitat i la competitivitat entre elles. En definitiva, l'alliberament de les dones havia de passar pel q3estionament global de totes les estructures de poder, econ3mic, pol3tic, cultural, sentimental i dom3stic; apostant per l'autoorganitzaci3, l'autogesti3 i per l'ajuda m3tua, i en conseq3ncia, per la creaci3 de m3ltiples xarxes socials de dones diverses que donessin alternatives concretes a l'opressi3 i anessin implicant a m3s dones en l'acci3 pol3tica.

I continuant amb la vida apassionant i revolucion3ria de Teresa Claramunt, de manera cronol3gica: L'any 1891, crea l'Agrupaci3 de Treballadores de Barcelona, de curta durada, per3 de gran intensitat autoorganitzativa. 3s torturada i empresonada al 1893 com a conseq3ncia de les detencions massives per la vaga del Primer de Maig de 1892 que encap3ala amb 5.000 dones. I just al sortir de la pres3 l'any 1896, sota el govern de C3novas del Castillo, torna a ser torturada i tancada en el trist i c3lebre Proc3s de Montju3c. Aquest 3s el nom del judici militar a conseq3ncia de l'explosi3 d'una bomba en la process3 del Corpus, al carrer de Canvis Nous de Barcelona. Es produeix una repressi3 brutal a l'anarquisme catal3 de llavors, amb detencions arbitr3ries a centenars d'anarquistes. Aquest proc3s va provocar la solidaritat internacional que es va publicar en diversos mitjans escrits llibertaris i obrers de l'3poca. La sent3ncia va ser de 22 condemnes de mort i 59 cadenes perp3tues.

Cinc llibertaris van ser executats públicament. Teresa Claramunt és deportada a França i Anglaterra. Surt i entra de la presó amb el segell de presa per les idees, els anys 1898, 1901, 1909 (arran de la Setmana Tràgica) i el 1911, en aquesta ocasió per organitzar a Saragossa, on estava bandejada, la sonada Vaga General contra la Guerra del Marroc. La condemnen a mort, la pena fou commutada posteriorment, més els anys de presidi que va passar entre 1911 i 1914, van deteriorar la seva salut: queda paralítica a causa de les contínues pallisses policials i la reclusió. Teresa també va ser un símbol de lluita antimilitarista, va formar part d'innombrables protestes contra l'exèrcit i les guerres. Va ser enterrada el 14 d'abril, l'any de la proclamació de la Segona República, Federica Montseny explica que 50.000 persones van acompanyar el fèretre. El moviment obrer anarquista i feminista en general, havia perdut a unes de les seves representants més incondicionals.

Actualment, rescatar a les nostres pioneres i revolucionàries no és un caprici intel·lectual per incorporar a les dones a la història oficial, sinó més aviat per rescatar-les com el que han estat: subjectes polítiques del canvi social i per continuar el seu camí. Elles, a través dels seus propis mitjans d'acció, organització i propaganda, buscaven conscientment la llibertat de la dona, i per a això, la llibertat de la humanitat. És a dir, anar construint un nou món. Ens uneix a elles la desconfiança en l'Estat, qui abans i ara ha generat ruptures entre la població separant-nos i convertint-nos en enemigues. I trobem la mateixa fórmula per teixir xarxes i avançar en la nostra llibertat: el suport mutu i l'autoorganització. Dos conceptes sobre els quals s'han basat les lluites anarquistes. A diferència de les lluites anarquistes masculines o masculinitzades, amb la integració de la sororitat, concepte que parteix de l'equivalència entre dones diferents, diverses, no idèntiques. Contraposat a la solidaritat que situa als gèneres com a equivalents.

Al llarg dels anys, la necessitat d'autoorganització entre dones ha estat la base de lluites conseqüents en les que la finalitat més desitjada era/és la llibertat a través de la subversió del rol dona. La importància de treure a la llum aquests pensaments, aquestes pràctiques, passats més de 100 anys, és perquè segueixen sent conquestes encara no aconseguides. Només cal que fem un cop d'ull al nostre al voltant... feminització de la pobresa, embarassos no desitjats, salaris miserables, i pèrdua de conquestes socials, com són una educació i una salut gratuïtes, per no parlar de la falta d'habitatge i la carestia de vida... Doncs sí, sembla que visquéssim al segle passat, però sense consciència! Però, optimisme davant l'abisme!

Avui dia, estan succeint canvis tant aquí com en altres parts del món. Les dones s'organitzen en assemblees, ja siguin als barris o per grups d'afinitat, en sindicats de base, etc... i debaten de política, de somnis i de necessitats; al marge de les institucions públiques o privades, de forma autogestionada, fomentant una comunicació horitzontal.

En èpoques de les nostres pioneres anarquistes, i a diferència d'ara, existia la consciència de classe, un internacionalisme i una convicció feroç en els ideals; També existien els periòdics (encara que fossin un o dos) de dones i per a dones, amb la necessitat de comunicar-se en diferents idiomes, més enllà dels xovinismes i nacionalismes, on els llaços solidaris eren molt forts. Existia la voluntat i les ganes de crear aquest món nou. No tenien res a perdre però sí molt a guanyar. Aprenent d'elles, no necessitem començar de zero, les nostres àvies ja van començar a caminar fa temps, per elles, per nosaltres i per les que vindran. Continuarem amb paciència...però fermes en la bretxa!!!